

Характеристика елементів інфраструктури (частина 2)

Ярмарки – це торги, ринки товарів, які періодично організуються у встановленому місці. Вони є надзвичайно важливим елементом ринкової інфраструктури і бувають всесвітніми, міжнародними, регіональними, національними та місцевими. Свого часу вони відігравали важливу роль в економічному житті країн Західної Європи. З розвитком суспільного виробництва, розширенням торговельно-обмінних операцій, посиленням конкуренції з центрів привозу великих партій наявного товару ярмарки перетворилися на ярмарки-виставки зразків товарів, які можна замовити.

Роздрібна торгівля – це діяльність з продажу товарів чи послуг безпосередньо кінцевим споживачам для їх особистого споживання.

Роздрібні торговельні підприємства класифікують за чотирма ознаками:

1) за пропонованим асортиментом – спеціалізовані магазини, універмаги, універсами, магазини товарів повсякденного попиту, торговельні комплекси та роздрібні підприємства послуг;

2) за цінами – магазини знижених цін, склади-магазини, магазини-демонстраційні зали, що торгують за каталогами;

3) за характером обслуговування – торгівля на замовлення, торговельні автомати тощо;

4) за власністю – корпоративна, державна, кооперативна, індивідуально-приватна торгова мережа.

Роздрібний торговець – головний суб'єкт товарного ринку. Через нього маса продукції та послуг від виробництва надходить до безпосереднього споживача. Саме в цій ланці завершується один цикл відтворення і починається інший. Отже, ефективність функціонування роздрібного торгового підприємця визначають ефективність функціонування суспільного виробництва загалом.

Гуртова (оптова) торгівля – це діяльність з продажу товарів гуртом (оптом) тим особам, хто купує їх для перепродажу або виробничого використання.

Гуртові (оптові) торговельні підприємці допомагають виробникам ефективно доставляти товари роздрібним торговельним підприємствам і промисловим споживачам, виконуючи функції збуту, стимулювання, закупівель, формування товарного асортименту, складування, транспортування, фінансування та ін.

У гуртовій (оптовій) торгівлі виділяють такі основні напрями, які визначають її спеціалізацію, а також спеціалізацію товарних ринків:

- торгівля товарами народного споживання;
- торгівля засобами виробництва;
- торгівля сільськогосподарською продукцією.

Комерційно-посередницькі фірми – це оптові підприємства, які здійснюють оптову торгівлю за свій рахунок і з залученням кредитів, як із

власних складів, так і зі складів виробника та інших оптових посередників. Організаційно, вони можуть об'єднувати декілька складських підприємств, транспортне господарство, цехи та дільниці по наданню додаткових і виробничих послуг.

Оптові бази – це підприємства, що організаційно об'єднують склади зі спільними енергетичними, транспортними та іншими комунікаціями, а також централізованими експедиційними, допоміжними службами, апаратом управління, які організують складування і відправку продукції.

Оптові магазини – це підприємства, які максимально наближені до покупців, характеризуються невеликими масштабами оптової реалізації, наявністю торгового залу з виставленими зразками, великою питомою вагою продажу за готівку.

Аудиторська фірма – це організація, яка здійснює комплексну перевірку фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій.

Аудиторські перевірки проводять за рішенням органів влади і управління, з ініціативи самої фірми або її засновників, акціонерів, вкладників. У всіх випадках аудит є незалежною експертизою, дані якої використовують як важливий фактичний матеріал (у тому числі доказ, компромат) при розгляді ділових відносин між різними суб'єктами. У країнах з ринковою економікою цей вид послуг широко практикується, в Україні ж сьогодні відбувається лише його становлення.

Холдинг – це компанія, яка володіє контрольними пакетами акцій інших компаній, що дає їй право контролю і управління їх діяльністю. Розрізняють два види холдингів: 1) **чистий холдинг** – для скуповування контрольних пакетів акцій інших компаній і управління їх діяльністю у власних інтересах; 2) **змішаний холдинг** – окрім управління діяльністю і контролю за іншими компаніями, здійснює певну підприємницьку діяльність – промислову, торговельну, транспортну, кредитно-фінансову та ін. Він створюється, як правило, у зв'язку із заснуванням підконтрольними компаніями дочірніх фірм або поглинанням ними інших акціонерних товариств. Холдингом є фактично кожна велика компанія або банк, які володіють контрольними пакетами акцій інших компаній.

Холдингові компанії існують в різних юридичних формах – акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, одноосібна компанія, державні організації.

Інвестиційний фонд – це елемент кредитної системи, який формує сукупність грошових або інших ресурсів з коштів населення, асоціацій, об'єднань, підприємств, організацій, державних установ для цільового використання (інвестування).

Джерело утворення інвестиційних фондів, залежно від форми власності, – податки і грошові збори, субсидії, позики, обов'язкові та добровільні пожертви підприємств, організацій і населення. Отже, сутність інвестиційних фондів – акумулювання коштів населення і використання їх для нагромадження, розвитку економіки, зростання коштів вкладників тощо.

Однією з функцій інвестиційних фондів у процесі приватизації державної власності є обслуговування обігу приватизаційних паперів при розміщенні їх населенням в об'єкти приватизації.

Інвестиційні фонди функціонують у формі державних організацій, акціонерних товариств, приватних установ. Управління ними здійснюють суб'єкти цих організацій (концерну, асоціації), правління, або конкретні громадяни. Як правило, головним органом управління інвестиційним фондом є загальні збори, конференція, сесія або конгрес. Фонд здійснює свою діяльність на підставі статуту.

Страхова компанія – це акціонерна, приватна або державна організація, яка страхує майно, комерційні операції, виробництво, житловий фонд та ін. Страхові фірми займаються також ощадною справою і підприємництвом. Зокрема, мобілізовані ними кошти населення вкладають у кредитні операції, надходження від яких становить більшу частину їх прибутку. Наприклад, страхові фірми Англії та США покривають понад 50% потреб промисловості цих країн у довготермінових кредитах. Вони також вкладають гроші безпосередньо у крупні та найприбутковіші компанії, володіють великими пакетами високодохідних заставних паперів під нерухоме майно, купують облігації державних позик. Здійснюючи ощадну, фінансову, кредитну, інвестиційну діяльність, страхові фірми суттєво впливають на функціонування ринкової економіки, сприяють підвищенню її ефективності.

В Україні цей високоефективний елемент ринкової інфраструктури поки що не діє. Страхова справа, фактично монополізована державою, виконує лише функцію акумулювання вільних коштів населення, що значно обмежує її вплив на економічну систему. Альтернативні страхові структури лише зароджуються. Отже, з часом вони впливатимуть на процес становлення і функціонування ринкової економіки.

Підприємствам України важливо, наскільки це можливо, зберегти зв'язки з колишніми партнерами в країнах СНД з метою реорганізації виробництва на новій основі. Необхідною умовою для відновлення цих зв'язків нерідко називають створення так званих фінансово-промислових груп (ФПГ), мета яких – розвиток співпраці між промисловими підприємствами.

Фінансово-промислова група – це об'єднання промислових підприємств з метою координації їх виробничих процесів, потоків капіталів, грошей, товарів та захисту спільних інтересів на ринках, на яких вони діють.

Безпосередня участь приватних або державних банків не є при цьому ні умовою для встановлення коопераційних зв'язків, ні гарантією їхньої ефективності.

Пайова участь підприємств як у зв'язках українських підприємств між собою, так і в їхніх зв'язках з іноземними підприємствами дає позитивні результати, якщо зумовлена прагненням самих підприємств, відповідає вимогам індустріальної логіки, не залежить лише від отримання державних кредитів і якщо кожне окреме підприємство зберігає при цьому необхідний

мінімум незалежності. Важливо, щоб обмін товарами та послугами між цими підприємствами не обкладався бартерним податком. У разі штучного створення фінансово-промислових груп під контролем міністерств виникає загроза, що таке об'єднання буде тимчасовим (з метою отримання субсидій), а відтак не орієнтуватиметься на середньотермінові цільові показники збуту і прибутків.

Установи служби зайнятості – це елементи ринкової інфраструктури, які сприяють швидкому переміщенню робочої сили, забезпеченню ефективної зайнятості працездатного населення як всередині країни так і за її межами. В Україні відповідно до основ законодавства про працю, питаннями зайнятості населення відає державна служба зайнятості, яка здійснює пошук робочих місць та працевлаштування, регулює процеси зайнятості на території, веде профорієнтаційну роботу, підготовку та перепідготовку кадрів, організовує громадські роботи, виплачує допомогу при тимчасовій незайнятості, допомагає з переселенням до інших районів у разі появи там вакансій.

Переважна частина функцій з управління зайнятістю передається у райони та міста з власними центрами зайнятості. Вони виконують комплекси робіт – аналіз, прогноз, розробку програм зайнятості, надають професійні консультації, здійснюють підготовку та працевлаштування.

Державний фонд сприяння зайнятості населення є самостійною системою і створюється на місцевому рівні у розмірі не менше 3% від обсягів місцевих бюджетів, обов'язкових внесків підприємств, добровільних внесків громадських організацій, громадян, зарубіжних фірм, інших надходжень, а також служб зайнятості, які вони одержують за надання платних послуг підприємствам та організаціям. З нього виплачуються компенсації при втраті роботи, особливі гарантії працівникам, що вивільняються з виробництва, працівникам, трудовий договір з якими був розірваний з ініціативи підприємця чи підприємства у зв'язку зі змінами в організації праці, ліквідацією, реорганізацією, перепрофільюванням установ та організацій.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Пік”, 2009. – 548 с. : іл.
2. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл.
3. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.
4. Яковенко Р. В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.

5. Яковенко Р. В. Державне регулювання економіки : конспект лекцій
/ Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 40 с. : іл.

Р. В. ЯКОВЕНКО,
к.е.н., доцент